

על החיים ועל המין

ב"פרויקט S" שלוש שחקניות ושלושה שחקנים מדברים במשך קצת יותר משעה על סקס. וזה מגרה ומפרה וזה על הכל חוץ מאשר על סקס

מיכאל הנדלזלץ

כמו בתיאטרון החברתי, של פני יותר מ-40 שנה הכניס חיים למחזה המקורי בתיאטרון חיפה, הם ריאיינו נשים וגברים בני 20 עד 60 על חייהם עם המין, שלהם ושל אחרים, וערכו מזה ערב אחד (מתוך שניים, בינתיים) שאותו הם מעלים בדרך כלל במתחם "תחת" ברח' אבן גבירול 106 בתל אביב. הפעם הם התארחו בקפה תיאטרון בקאמרי.

שלוש נשים ושלושה גברים - כולם מקסימות ומקסימים - מציגים גים שמונה מערכונים שבהם מדברים סקס. אבל זה על הכל חוץ מאשר על סקס: זה בעיקר על יחסי, ופחדים וכאבים וחרדות. וזה משעשע, ומהנה, ומשאר חומר למחשבה, ומערור שאלות ותהיות.

זה לא יותר פשוט כשמדברים על זה, וגם לא יותר ברור, אבל זה לפחות מעניק את האשליה שהקשר האנושי הוא אפשרי, ולא מועד להיות חור שחור ולא פתור. זה מגרה ומפתה, ואתם יכולים להירגע. עושים קולות ותנועות, ולא מוסיפים, אבל אף אחד לא גומה כי כמו כל הדברים האנושיים - זהו נושא שאין לו סוף.

אנסמבל כאן מעלה "פרויקט S" כתיבה: עידו בורנשטיין. בימוי: שלמה פלסנר. תפאורה: איתן לוי. תלבושות: איה צייגר. תאורה: איריס מועלם. משתתפים: איציק גולן, טליה מנשה, אסתי זקהיים, אודליה סגל, רמי קאשי, נדב ניר, יקיר פורטל ועון פנץ. קפה תיאטרון הקאמרי, 7.7

עם לא היה מקובל לדבר על סקס בחברה מהוגנת, ואת שרואה עצמה נורמטיבית. בוודאי לא לדבר בפירוט על מה שאנשים עושים עם הגוף שלהם - או שהגוף שלהם עושה בהם - על במת התיאטרון. רמוזים בהחלט, עיי - למה לא? אבל לדבר על זה, בפירוט, בענייניות, בלי לצחקק? זה או טאבו או פורנו או פוגע ברגשות או מוזיק לילדים.

אבל הזמנים האלה עברו, והיום מדברים על הכל. כי אנחנו מאמינים שכשאנחנו מנסחים דברים במלים אנחנו מצליחים להשתלט עליהם.

ולמה כל כך חשוב להשתלט על הסקס? כי איך שלא ניסו לסובב את זה - וניסו לסובב את זה במשך אלפי שנים - יש בסקס משהו מאוד מפחיד, ולכן הוא מאוד מפתה.

הסקס הוא אחת מדרכי הביטוי של הגוף שלנו, שאתו אנחנו מנסים לתקשר. הוא מגרה אותנו, אבל אנחנו מפחדים לתת לו להשתלט עלינו. כי האלימות (והכאב) היא הדרך השנייה שלו. לכן כל כך רבים מאתנו, במשך כל כך הרבה שנים, העזו להיפגש עם הגוף רק בחושך. אם אי אפשר שר בנסיבות מבוקרות, אז לפחות שלא נראה.

חברי "אנסמבל כאן" החליטו לעשות את זה באור. זאת אומרת לא ממש "לעשות את זה", אלא לדבר על זה. לזיין את השכל.

במשך שנים שב ופנה לשל-טונות בתקווה לקבל אישור להקים להקה משלו, "תיאטרון מיניאטורות כוריאוגרפיות". האישור המיוחל ניתן לבסוף ב-1967. כבריית המועצות לא היה מקובל להקים להקה בשביל כוריאוגרף. יעקובסון, שהיה אז בן 65, שטע קדימה, אסף רקדנים כראות עיניו, שכל אחד מהם היה אינדיבידואל, ואז קיבל הודעה שבמשרד התרבות הסובייטי התחרט. אירינה, אשתו, מספרת שעצם הרעיון שבראש מוסד תרבות יעמוד יהודי היה בלתי נחשף באותה תקופה. ניצחון ישיר ראל במלחמת ששת הימים העניק לו נחמה, למורת רוחם של הסובייטים. בראש הלהקה שהיתה חלום חייו העמידו כוריאוגרף אחר, בינוני, והלהקה נכנסה לגירעון עמוק. כעבור שנה תיים היא נמסרה לידי יעקובסון. לא כל חברי הלהקה היו מאושרים, כי המנהל הקודם צייר רף ללהקה רקדנים צעירים שרצו לרקוד ביצירות קלאסיות ולא גילו עניין בעבודה ניסיונית. ההתנכלות לא פסקה המפלגה אסרה על הלהקה להופיע מחוץ ללנינגרד, בידיעה שכך תגיע להתמוטטות כלכלית ותגווע לא-יעקובסון שלח אינספור מכתבים שלא נענו, ניהל מאבקים ונסע שוב ושוב למוסקבה רק כדי לשוב מתוסכל. על כל אלה מספרת רוס בהרחבה.

לבסוף נשלח הכוריאוגרף איגור מויסייב לראות את הלהקה בדרכי ששלח למפלגה הוא קבע בפירוט: יעקובסון גאון. הסגר הוסר. יעקובסון יצר ללהקה מיניאטורות על רודן, והסובייטים האשימו אותו בפורנוגרפיה. הם דרשו שהרקדנים ילבשו טוניקות ולא ירקדו יחפים. השלטונות הסכימו לפשרה מסוימת: אם הרקדנים לא נועלים נעלי בלט, שלפחות ירקדו בסנדלים. תיאור מפורט של יצירה זאת ואחרות אפשר למצוא בספר.

יעקובסון מת מסרטן ב-1975. אלמנתו ביקשה לעזוב את ברית המועצות עם הגל הגדול של יהודים שיצאו באותן שנים מהמדינה, אבל הסובייטים חששו שאם תעזוב היא תעלה את יצירותיו בישראל או בארצות הברית. בסופו של דבר היא הצליחה לעזוב, הגיעה לישראל וממנה נסעה לארצות הברית שם לימדה בלהקת הבלט של סן פרנסיסקו. היא חזרה לישראל והתיישבה בחיפה. כל קהילת הבלט הרוסית בישראל באה לקבל את פניה. היא הסכימה ש"פה-דה קאטר" של יעקובסון יועלה בבלט ירושלים.

הספר המרתק מתאר את הקשר ההדוק בין המשטר והחיים כבריית המועצות לבין האמנות. הוא עשיר בסיפורים קטנים, שממחישים את חיי היומיום במדינה טוטליטרית ועושה צדק עם יעקובסון. צדק פאנוב באומרו: "כל שנה יצרו בבלושי ובקירוב כ-150 בלטים. מי זוכר אותם? כולם היו עותק של גריגורוביץ'. את יעקובסון יזכרו."

מהבמה כבריית המועצות, אבל צור, פעולה נדירה באותה תקופה, וכיום אפשר לצפות בו ביוטיוב (<http://tinyurl.com/of26laj>). אף שהיה כוריאוגרף הבית של בלט קירוב ונחשב לכוריאוגרף המקורי ביותר במולדתו, רבות מהצעותיו של יעקובסון למופעי בלט נדחו על ידי פקידי המשטרה ככל שפרסומו גבר, כך גברה האגרסיביות של המאמצים להצר את צעדיו. היה עליו לדווח בדייקנות על כל ריקוד שביקש ליצור, "כאילו ריקוד אפשר לספר במלים", כדבריו. בדומה לעמיתיו, היה עליו להיאבק על הרכב הרקדנים שישתתפו ביצירותיו ואם רצה להשתמש במוזיקה שכתב או בציורה של מלחין סובייטי דחוי כמו שוסטקוביץ', אישור העבודה הועמד בספק. לפני כל בכור רה שהעלה הגיעו לסטודיו משלחות כדי לאשר את היצירה,

יעקובסון יצר ללהקתו מיניאטורות על רודן, והסובייטים האשימו אותו בפורנוגרפיה. הם דרשו שהרקדנים ילבשו טוניקות ולא ירקדו יחפים

לדרוש שינויים או למנוע את הבכורה. זאת היתה השיטה, אבל יעקובסון היה יהודי ואפילו העז ליצור מחרוזת של ריקודים יהודיים. לא פעם, כדי להתפרנס, נאלץ לנדוד ולהעלות ריקודים במסגרות שונות. אחרי מותו של סטאלין, עלייתו לשלטון של ניקיטה חרושצ'וב והנאום שנשא ב-1956 בקונגרס הקומוניסטי שבו הוקיע רציחת חפים מפשע בתקופת סטאלין, היתה תקווה לשינוי. אבל זו התבדתה. יעקובסון יצר את הבלט "ספרטקוס", שזכה להצלחה אדירה (לא מדובר בגרסה של יורי גריגורוביץ' מהבולשוי). הוא אפילו קיבל את עיטור סטאלין, אלא שהצלחה הפכה אותו ליעד להתקפות בעיתונות, שטענה שהוא אדם קוסמופוליטי וחסר גאווה פטריוטית, כמו כל היהודים. הוא פוטר מבלט קירוב, אבל חזר ללהקה כעבור שנים מעטות. יעקובסון היה יוצר מוכשר מכדי שעולם הבלט יוכל להתעלם ממנו.

מרכז סוסן דלל
זוכה פרס ישראל

בלט בית האופרה פריז-צרפת ב-ד' 27-29.7

אפקט הכוריאוגרפיה ניהול אמנותי: ברנו בושה

לא תותר כניסת מאחרים

מוקד רכישת כרטיסים Box Office

03-5105656

7 ימים בשבוע 09:00 - 22:00

www.suzannedellal.org.il

"פרויקט S" יש בסקס משהו מפחיד צילום: גדי זגון